

Bastiaens et al. (Eds), Proceedings for World Conference on E-Learning in Corporate, Government, Healthcare, and Higher Education, 2009. - PP. 117-128. <http://www.editlib.org/p/32442>

2. Daniel, J. Making Sense of MOOCs: Musings in a Maze of Myth, Paradox and Possibility, 2011. <http://www.academicpartnerships.com/research/white-paper-making-sense-of-moocs>

3. Oliver, R. Assuring the Quality of Online Learning in Australian Higher Education. In M. Wallace, A. Ellis & D. Newton (Eds). Proceedings of Moving Online II Conference. - Lismore: Southern Cross University. 2001 - PP. 222- 231.

ВПЛИВ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН НА САМОРЕАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ

УДК 159.9.072.43

Леся Володимирівна Лешко,
*студентка II-го курсу спеціальності «Практична психологія»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність дослідження. Проблема впливу сімейних взаємостосунків на самореалізацію особистості є особливо актуальною та соціально значущою на сучасному етапі розвитку української держави, де з кожним днем висувуються все більш високі вимоги до самостійності, ініціативності та відповідальності кожної людини. Частина потреб людини може бути задоволена тільки спільно з кимось, при цьому найповніше вони можуть бути задоволені в сім'ї, в рамках якої вони мають змогу реалізуватись в найвищі моральні почуття.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення умов самореалізації людини займає провідне місце як у зарубіжній, так і у вітчизняній психології. Поняття «сімейні взаємовідносини» та «самореалізація» виходять ще з філософських поглядів Платона і Арістотеля. Також вони досліджуються в працях таких зарубіжних психологів, як А. Маслоу, Е. Фромм, К. Роджерс, К. Юнг, А. Адлер та в працях вітчизняних психологів: Л. О. Коростилевої, К. О. Абульханової-Славської, В. П. Кравця та ін. Разом з тим, проблема самореалізації особистості в шлюбі на сьогоднішній день залишається недостатньо дослідженою.

Мета наукової публікації - дослідити та виявити вплив шлюбних відносин на самореалізацію особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фактори, що впливають на самореалізацію особистості, можна поділити на три групи: генетичні, соціальні й особистісні. В ролі соціальних факторів можуть виступати: сім'я, школа, робота, референтна група й т.п.; у якості особистісних - мета,

змісти, цінності, переконання та ін.; у якості генетичних - спадковість, вік, стать й т.п. [1, с. 158].

Сім'я в дитинстві і у дорослому віці по-різному впливає на процес реалізації особистості. Для дитини сім'я є соціальною умовою розвитку самоактуалізації, у той час як для дорослої людини це вже соціальна сфера самоактуалізації. Також сім'я може як сприяти, так і перешкоджати самоактуалізації людини. При чому в жінок самоактуалізація в сім'ї має більший пріоритет, ніж у чоловіків, для яких сім'я є додатковою сферою самоактуалізації [2, с. 130].

Самореалізація як психічний феномен трактується як: 1) процес розвитку організму й особистості людини шляхом розкриття й здійснення своїх латентних можливостей; 2) властивість особистості; 3) потреба, властива самій природі людини [3, с.35].

Тому самореалізація - це потреба й здатність людини (організму, особистості) у розвитку, актуалізації (реалізації, здійсненні) свого потенціалу, задоволення якої визначається органічними, соціальними й особистісними детермінантами.

З метою визначення рівня впливу сімейних відносин на самореалізацію особистості, було проведено емпіричне дослідження, яке було організоване за методом поперечних зрізів. Дослідження проводилось за допомогою використання тестових методик, а саме: тест «Смисложиттєві орієнтації особистості» (СЖО), що містить 6 показників, тест «Самоактуалізації» (САТ) - 14 показників, Особистісний опитувальник А. Т. Джерсайлд - 9 показників. У нашу вибірку ввійшли досліджувані в кількості 120 осіб, віком від 17 до 57 років.

У ході емпіричного дослідження встановлено, що в одружених осіб рівень самоактуалізації в цілому вищий, ніж в неодружених. В одружених осіб показники віку корелюють із показниками шкали «Компетентність у часі» і показником самоактуалізації («Компетентність у часі» + «Підтримка»). У неодружених — з показниками шкал «Компетентність у часі», «Підтримка» і показником самоактуалізації («Компетентність у часі» + «Підтримка»). При цьому для обох груп досліджуваних властивою є загальна тенденція до зниження ступеня самоактуалізації з віком.

В одружених досліджуваних відзначена стійка негативна кореляція між показниками шкали «Самотність» і показниками шкали «Результат», «Процес», «Мета», «Загальна свідомість життя», «Компетентність у часі», «Підтримка», «Ціннісні орієнтації», «Самоповага», «Сензитивність» і відповідно простежується стійка позитивна кореляція між показником шкали «Свобода волі» і показниками шкал «Локусу контролю життя», «Результат», «Процес», «Мета», «Загальна свідомість життя», «Ціннісні орієнтації», «Спонтанність», «Самоповага».

У неодружених досліджуваних відзначені негативні кореляції між

показниками самоактуалізації й показниками емоційних станів особистості. Так, наприклад, шкала «Самотність» негативно корелює зі шкалою «Компетентність у часі», «Цінності самоактуалізації», «Самоповага», а шкала «Свобода вибору» зі шкалою «Цінності самоактуалізації», «Синергія», «Креативність».

Отримані дані свідчать про те, що чим частіше переживають одружені стан самотності, тим нижчою є в них самоактуалізація особистості, і, навпаки, чим частіше вони переживають стан свободи волі, тим вищим в них є рівень самоактуалізації. Чим частіше неодружені досліджуванні переживають стан самотності, безцільності існування, свободи вибору, ворожого налаштування, розбіжність між реальним і ідеальним «Я», безнадійності, неприкаяності, тим нижчою в них є самоактуалізація особистості. З'ясувалося, що в одружених з високим рівнем самоактуалізації чоловіків і жінок, показники самоактуалізації, позитивно взаємозалежні з показниками емоційних станів особистості.

Висновки. Самореалізація, як потреба і здатність людини до розвитку, реалізації свого потенціалу, в значній мірі залежить від якості сімейних взаємостосунків, що в свою чергу залежить від здорового психологічного мікроклімату, наявності власної сімейної мікрокультури, як інтегруючого фактору в системі сімейних зв'язків і стосунків, стилю індивідуальної поведінки членів сім'ї.

Перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми. Вимагає дослідження проблема спадаючої вікової динаміки самоактуалізації особистості та вивчення впливу якісних показників взаємин між подружжям в сім'ї на їх самореалізацію.

Список використаної літератури:

1. Кравець В.П. Психологія сімейного життя. – Тернопіль: «Навчальна книга – Богдан», 1995. – 269 с.
2. Майерс Д. Социальная психология. – СПб: Питер Ком., 1998. – 315 с.
3. Вахромов Е.Е. Психологические концепции развития человека: теория самоактуализации.– М.:Международ. педагогическая академия, 2001. -258 с.